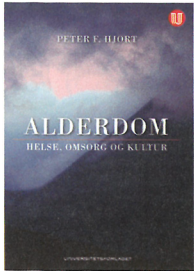

Alderdom, helse, omsorg og kultur

Peter F. Hjorth
Alderdom, helse, omsorg og kultur,
1. utgave
Universitetsforlaget, 2010
256 sider

«Alderdom, helse, omsorg og kultur» dreier seg om tanker og filosofier rundt alderdommen, hvordan den

oppleves og takles av helsetjenesten og samfunnet, sett gjennom forfatterens mangeårige aktive lege- og pensjonistliv.

Boken er som tittelen antyder inndelt i tre avsnitt.

I første del gir Hjorth oss et minikurs i alderdommens utfordringer og foreslår en rekke mestringsstrategier, som å opprettholde fysisk og psykisk aktivitet og funksjonsevne, og ikke minst, vedlikeholde sosiale nettverk.

Han ser mange dilemmaer knyttet til alderdommen, både i medisinen og i samfunnet. Arbeid eller pensjon? Aktivitet eller ro? Hvem er egentlig ansvarlig for helsen? Bolig, flytte eller ikke? Livets slutt, hva med eutanasi? Hvordan skal vi mestre motgang og sykdom?

Helse oppfatter Hjorth som et «overskudd» i møte med hverdagens krav. Motgang mener han er så vanlig at en må se den som en del av livet.

Botemidlene blir aktivitet i alle former, slik at man kan oppnå følelse av å lykkes med noe, stoppe negative følelser og dyrke frem humor og optimisme! Han gjentar ofte mosjon som viktig, og skulle først sykdom oppstå anbefaler han å sette seg skikkelig inn i det man måtte rammes av.

I andre del omtales helsetjenesten. Her gis det blant annet en rekke nyttige råd til oss leger. Vi må kunne «gripe», det vil si at vi må kunne faget og bry oss om pasientene. Vi bør ha tid for pasientene, vise evne og vilje til å informere riktig; kunne kommunisere, «skape noe sammen», skape tillit, være til å stole på. Vi må lytte, pasientens egen fortelling er viktigere enn legens spørsmål.

Han berører en rekke tema som rehabilitering, tvang, innleggelse på sykehus eller ikke, hvem skal bestemme behandling - pårørende eller legen? Overbehandler vi og skaper «lært hjelpeløshet»? Styrer pengene oss for mye?

Når det gjelder det kontroversielle temaet eutanasi har Hjorth kommet til at han nærmer seg nederlandske verdier, og foreslår følgende vilkår for aktiv dødshjelp: Pasienten og

familien må ønske det, det må være på slutten av livet, pasienten må ha store lidelser, to uavhengige leger må være enige; og en rapport må sendes en uavhengig kommisjon.

I siste del er «kultur og helse» tema. Hjorth trekker frem historiske utviklingstrekk. Før var de gamle «takknemlige for lite», før var de aktet, nå til bry. Mange hevder det skjedde «noe» rundt 1980 som snudde utviklingen i feil retning, mot mer pengefokus, mindre menneskelighet.

Hjorth mener det er på tide å trekke frem et «felles verdisystem», nemlig de gamle «dydene» fra Platons tid: Visdom, mot, måtehold, rettferdighet, tro, håp, kjærlighet.

Mot disse sto «syndene». Vanlige «svakhets synder» kunne en få tilgivelse for hvis en angret. «Dødssyndene» overmot, griskhet, lyst, misunnelse, fråstteri, sinne og sløvheter kunne en bare frigis fra av Gud.

Hjorth konkluderer: «De vanlige syndene kan vi overlate rettsvesenet, dødssyndene til dommedagsprofetene. Dydene, derimot, er det verdigrunnlaget vi må satse på. Et anstendig samfunn grunnlegges ikke på rettigheter, men på plikter, våre plikter ovenfor hverandre!»

Om fremtiden er han usikker. «Det kommer en overveldende eldrebølge uten tilsvarende yngrebølge. Jeg tror det er klokt å regne med at sykehjemsbehovet ikke vil gå ned og at dette vil bli svimlende dyrt.»

Litt pirk må det være tillatt å komme med: Ikke alle eksempler på dilemmaer er like gode, som for eksempel demment uro nattetid: «vi har tre muligheter, la henne fortsette å vandre, sette opp en sengehest, eller dope henne.» Demensomsorgen har heldigvis flere muligheter enn dette! – vennlig omsorg fra personalet, berolige, småprate, en kopp varm sjokolade, bli søvngig... Kanskje lyset skal stå litt på? Døren litt åpen? Kanskje legge madrassen på gulvet? Dessuten, ikke all medisiner er «doping». God legekunst er også å bruke adekvate medisiner i riktige doser.

Til slutt vil anmelderen som Hjorth sitere Aristoteles: «Episteme (kunnskap) og techne (kyndighet, teknikk) er viktig, men det er phronesis (klokskap) som er målet.»

Og jeg velger som Hjorth når det gjelder vår utfordrende fremtid å være optimist: «Jeg tror at folk bruker vettet når de ser det ikke er noen annen utvei!»

Alt i alt er dette en lettlest og underholdende bok, slett ikke en lærebok, men med stoff til ettertanke. *Jan Rodtwitt*